

Oponentský posudek na bakalářskou práci
Miroslav Beneš

Alžběta Tudorovna a Marie Stuartovna aneb střet a vývoj politických a náboženských zájmů dvou královen

Mezi studenty, hledajícími téma bakalářské práce, se čas od času objeví tací, kteří touží zpracovat téma z obecných dějin. Obvykle tato touha končí srážkou s realitou těžko dostupných cizojazyčných pramenů i literatury. Práce Miroslava Beneše tyto limity jasně dokládá, na druhou stranu se jedná o natolik vyspělý text, že své nedostatky účinně maskuje.

Miroslav Beneš si za téma bakalářské práce zvolil alžbětinskou éru anglických dějin a rozhodl se svůj text pojmut jako komparaci politické kariéry „dvou královen“, Alžběty I. a Marie Stuartovny. V úvodu své práce velmi vyspělým způsobem postuluje své (velmi ambiciózní) cíle a lze říci, že se mu je nakonec i daří dosáhnout – jeho text představuje doslova *tour de force* mocenskou, sňatkovou a náboženskou politikou (tedy, politikou) severozápadní Evropy ve druhé polovině 16. století (výstižnými slovy autora, „boj o moc i o přežití“ – s. 60) v jehož závěru autor velmi příhodně identifikuje zajímavé prvky svého srovnání, mj. posmrtný význam jinak dosti neúspěšné Marie jakožto symbolu katolické propagandy, její význam za života jakožto (byť i nevědomého) „uzlu“ všech katolických spiknutí v Anglii, či propagandistický rozměr alžbětinského divadla pro formování alžbětinského mýtu. Z tohoto pohledu nelze práci nic vytknout, a přestože se potýká si jistou strukturální „kostrbatostí“. První kapitola, s. 5-23, je značně předimenzovaná a vlastně nadbytečná. I v dalších kapitolách pak dochází k neustálému opakování již řečeného, což je zjevný důsledek nešťastné snahy vykládat dějiny po linii „obou královen“ – kterýžto termín se ostatně strašidelně opakuje taktéž již v názvech kapitol; „sloučení“ jak je realizováno v kapitole 4 by prospělo celé práci. Problém „opakování“ je nicméně vlastní celému textu, kdy se zbytečně opakují jak celá „jména“ („Jindřich VIII. Tudor“ třikrát za sebou), celé odkazy namísto zkrácených či uvedení „tamtéž“ (např. pozn. 17 a 18), oblíbené fráze („odpověď je prostá“ je poněkud zavádějící tvrzení o dějinách, kde není nic prosté, což i autor svými závěry vlastně dokládá), i jednotlivá slova. Výsledkem je text, který je sice zajímavý, leč jazykově připomíná spíše slovník.

Vedle těchto spíše formálních detailů je však práce problematická především z jiného pohledu – přestože je v dnešní době web plný on-line verzí pramenů z alžbětinské doby, i těch vztahujících se k Marii Stuartovně (namátkou: <http://www.elizabethfiles.com/resources/primary-sources/>; <http://mccandlessa.people.cofc.edu/tudorlinks.htm>, a několik dalších, jejichž nalezení googlem trvá cca pět vteřin), autor je prakticky zcela ignoruje a primární prameny (v podobě ilustračních, nebo naopak hodnotících citátů z Machiavelliho, Shakespeara či Erasma) používá čistě ilustrativně a v rámci své analýzy vlastně vůbec (slibované využití dobových zákonů práce nijak nepřináší a v závěru dokonce čtenáře odkazuje na budoucí rozšíření). Čtenář se tak nedočká byť i pouhých citací textů některých z akterů/aktérek či z dobových popisů politické situace, o analýze postavené na dobových textech ani nemluvě. Je tudíž zjevné, že v analytické rovině je jeho text pouhou kompilací, která ovšem nemůže být funkční, pokud neproběhne: a) vyrovnání se s existujícím kánonem, tj. historiografický úvod, který je ovšem zcela mimo možnosti bakalářské práce; b) shromáždění veškeré existující literatury, kde však zřejmě platí totéž, neboť téměř alžbětinské Anglie je již jen v britské historiografii oblastí přeoranou důkladně tam i zpět. Snažit se pokrýt třicet let anglických dějin v jediné bakalářské práci se tak jeví jako zřejmě až příliš ambiciózní počín, který svého autora téměř nutil k tomu, aby ve snaze vše obsáhnout pouze klouzal po povrchu existující (často namnoze překladové či dokonce příručkové) literatury a k vlastním pramenům ani nepronikl – pokud by tak učinil, logicky by mnohonásobně překročil rozsah i účel daný bakalářské práci; výsledek byl tudíž vzhledem k volbě tématu zřejmě nevyhnutelný. Otázkou je, zda nestálo za pokus téma zúžit a soustředit například jen na období pobytu Marie Stuartovny v Anglii (což je samo o sobě téma dosti monumentální), a pokusit se mnohem více zapojit primární prameny. Autor se však rozmáchl natolik, že mu nezbyl čas ani prostor na pořádnou heuristickou práci.

Na základě výše uvedeného jsem velmi rozpolcen, jak vlastně text Miroslava Beneše hodnotit – na jedné straně se jedná o (na studenta bakalářského studia) velice vyspělou analýzu zvoleného tématu; ta je ovšem provedena výhradně na základě sekundární literatury (navíc nekompletní) a z hlediska pramenné základny, schopnost práci s níž by měl autor bakalářské práce mj. prokázat

především, vyloženě trpí odbytou primární heuristikou, vycházející zřejmě z až přílišných ambicí autora postihnout „velký kus dějin“. I přesto však oceňuji jak autorovu odvahu, tak i jeho zjevné nadšení pro téma i schopnost se v něm pohybovat, a jeho práci tudíž po zvážení všech pro a proti doporučuji k obhajobě.

V Londýně 2. června 2015

Jiří Hutečka, Ph.D.